

Vergaderjaar 2014–2015

34 000 XIII

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) en de Diergezondheidsfonds (F) voor het jaar 2015

E

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 26 november 2014

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken¹ hebben kennisgenomen van de brief van de Minister van Economische Zaken over de toekomst van de technologische topinstituten (TTI's) en de herpositivering van de activiteiten die daar plaatsvonden (34 000 XIII, C). Naar aanleiding daarvan hebben zij de Minister bij brief van 28 oktober 2014 een vraag gesteld.

De Minister heeft op 25 november 2014 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken,
De Boer

¹ Samenstelling:

Holdijk (SGP), Kneppers-Heijnert (VVD) (*voorzitter*), Terpstra (CDA), Sylvester (PvdA), Essers (CDA) Thissen (GL), Nagel (50PLUS), Elzinga (SP), Huijbregts-Schiedon (VVD), Koffeman (PvdD), Reuten (SP), Schaap (VVD), Flierman (CDA), Hoekstra (CDA), Van Boxtel (D66), Backer (D66), Vos (GL), De Lange (OSF), Schrijver (PvdA), Postema (PvdA), Vlietstra (PvdA) (*vicevoorzitter*), Van Strien (PVV), Faber-van de Klashorst (PVV), Ester (CU), Bröcker (VVD), Beckers (VVD), Van Beek (PVV), Gerkens (SP), Koning (PvdA)

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Minister van Economische Zaken

Den Haag, 28 oktober 2014

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de Minister van EZ over de toekomst van de technologische topinstituten (TTI's) en de herpositionering van de activiteiten die daar plaatsvonden (34 000 XIII, C). Zij willen naar aanleiding van de brief een nadere vraag stellen.

Genoemde brief vloeit voort uit een toezegging,² gedaan tijdens het beleidsdebat over innovatie op 14 maart 2014. In dat debat is echter niet alleen bij de TTI's maar ook bij de positie van de Grote Technologische Instituten (TO2, TNO, NLR, Marin, ECN, Deltares) en bij de voor- en nadelen van een technologiedomein naar Zwitsers voorbeeld stil gestaan.³ De infrastructuur voor het landbouwkundig onderzoek (DLO) is daarbij eveneens aan de orde geweest. Deze infrastructuur als geheel staat onder druk, onder andere door wijzigingen in de aansturing en de financieringsregimes. Daarom is tijdens het beleidsdebat over innovatie de regering ook om een bredere visie, die ook op de hiervoor genoemde onderdelen van de technologische infrastructuur ingaat, gevraagd. De leden van de commissie verzoeken u dan ook om in een aanvullende reactie op bovengenoemde brief de visie alsnog te verbreden tot andere onderdelen van de technologische infrastructuur, zoals hiervoor genoemd.

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken zien uw reactie graag uiterlijk 21 november 2014 tegemoet.

Voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken
E.M. Kneppers-Heijnert

² Toezegging T01920, te vinden via www.eerstekamer.nl.

³ Handelingen I, 2013–2014, nr. 23, item 4.

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 25 november 2014

In uw brief van 28 oktober 2014 (kenmerk 155985.01u) vraagt u mij om een aanvullende reactie op de transitie van de Technologische Topinstellingen (TTI's) en mijn visie alsnog te verbreden naar de TO2 instellingen (TNO, DLO, ECN, Deltares, NLR en Marin) en daarbij het Zwitserse model en de infrastructuur van de WUR te betrekken.

In aanvulling op mijn eerdere brief (34 000-XIII, C) van 3 oktober jl. kan ik u het volgende melden. Het Zwitserse voorbeeld, waar de twee technische universiteiten van Lausanne en Zürich en vier technologische instellingen zijn verenigd onder één overkoepelend bestuur is net als de WUR de afgelopen tijd erg succesvol gebleken. Ook de WUR kent een overkoepelend bestuur van de instellingen verenigd onder DLO en de Wageningen Universiteit. Een goede inhoudelijke samenwerking tussen fundamenteel, toegepast en industrieel onderzoek is een cruciale succesfactor in een moderne kenniseconomie.

Via twee beleidslijnen zet het kabinet er op in om de samenwerking op het gebied van onderzoek en innovatie te verbeteren. Ten eerste worden met de topsectorenaanpak al veel van de beoogde voordelen van de bovengenoemde modellen gerealiseerd. Het uitgangspunt voor succesvolle samenwerking op het terrein van innovatie en onderzoek is een gezamenlijke agenda. Door de gezamenlijke kennis- en innovatieagenda's op te stellen in topsectorenverband creëren we meer focus en massa en daarmee efficiëntere programmering van onderzoek. Deze programmering borgt een goede aansluiting tussen fundamenteel en toegepast onderzoek en tussen universiteiten en TO2-instellingen. Ook de tendens om onderzoek en innovatie steeds meer te richten op maatschappelijke uitdagingen leidt noodzakelijkerwijs tot meer samenwerking tussen fundamenteel en toegepast onderzoek. Om deze samenwerking te faciliteren wordt vooraf afgesproken welk deel van de publieke financiering van de TO2-instellingen wordt geprogrammeerd in topsectorenverband.

Ten tweede werkt het kabinet aan meer inhoudelijke samenwerking binnen de gehele kennisketen en zetten we in op een betere verbinding van het fundamentele, toegepaste en praktijkgerichte onderzoek. Daarbij is in het kabinetsbeleid ook expliciete aandacht voor het behouden van de sterke verbinding tussen onderwijs en toponderzoek als een belangrijk onderscheidend voordeel van het «Nederlandse model».

In het onderstaande worden deze beleidslijnen verder toegelicht.

Meer inhoudelijke samenwerking binnen de kennisinfrastructuur

Met het topsectorenbeleid is de afgelopen jaren een gezamenlijke programmering binnen de gouden driehoek van onderzoekers, ondernemers en overheid tot stand gekomen. Hierdoor ontstaat publiek-private samenwerking, waarbij fundamentele en toegepaste kennis met elkaar wordt verbonden en TO2-instellingen een centrale rol vervullen. De ontwikkeling van kennis, bedrijvigheid en werkgelegenheid gaat hierbij hand in hand.

Het beleid richt zich ook meer en meer op het ontwikkelen en maken van oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. Met de nieuwe kennis- en innovatieagenda's (2016–2019) en de bijbehorende contracten (2016–2017; 2018–2019) zullen de topsectoren ook inzetten op verbindende maatschappelijke thema's. Doordat de topsectoren integraal programmeren en ook inzetten op maatschappelijke uitdagingen zal een

betere afstemming en verdere stroomlijning van het fundamentele, toegepaste en praktijkgerichte onderzoek in Nederland plaatsvinden. Het beleid zorgt bovendien voor een intensievere samenwerking van kennisinstellingen, overheden, bedrijven en maatschappelijke instanties. Een aansprekend voorbeeld hiervan is de samenwerking tussen de TU Delft, de TU Twente, het NLR en een aantal bedrijven, waaronder Fokker en Ten Cate. Deze samenwerking richt zich op de innovatieve toepassing van duurzame kunststoffen in grote structuurdelen van vliegtuigen, genaamd «Thermoplastic Affordable Primary Aircraft Structures». De aanpak van een maatschappelijke uitdaging staat hierbij centraal: het project speelt in op het verlagen van het gewicht van vliegtuigen en het daarmee reduceren van de CO₂-emissies per passagier. Daarnaast is het project gericht op het slimmer en efficiënter gebruik van materialen; thermoplasten zijn namelijk zeer geschikt voor recycling. Op 25 november a.s. zal de toekomstvisie Wetenschap worden verzonden naar de Tweede Kamer. In deze visie zal nader worden ingegaan op de verbinding tussen het toegepaste-, praktijkgerichte en fundamentele onderzoek

Positie van TO2 binnen de kennisinfrastructuur: meer samenwerking en harmonisering

In 2013 constateerde de AWTI in zijn advies «Vasthoudend Innoveren» dat in het Duitse wetenschaps- en innovatiesysteem de buitenuniversitaire kennisinstellingen een grotere rol hebben dan in Nederland. Het rapport geeft aan dat dit zowel voor- als nadelen kent. Het voordeel is dat de instituten gemiddeld beter in staat lijken om duurzame relaties met het bedrijfsleven aan te gaan. Het nadeel is dat de Duitse universiteiten minder massa hebben en internationaal gezien daardoor relatief lager scoren.

In de kabinetsreactie op dit rapport is aangegeven dat het kabinet niet direct de meerwaarde van het overhevelen van onderzoek van de universiteiten naar instituten ziet. Voor de kennisoverdracht is het namelijk belangrijk om de wisselwerking tussen onderwijs en onderzoek te optimaliseren. Wel is het de ambitie van het kabinet om een robuustere kennisinfrastructuur te organiseren, waardoor de instituten een betere lange termijnstrategie kunnen ontwikkelen. Het onderzoek van de toegepaste instituten zal daarbij beter aansluiten op het fundamentele onderzoek, zodat daar geen kloof ontstaat.

Voor gezamenlijk onderzoek van publieke kennisinstellingen en bedrijfsleven (PPS) is de TKI-toeslag een extra stimulans. De vaste Rijksbijdrage van de TO2-instituten, van 2011 tot 2016 daalt met bijna 25% (van circa € 440 mln. in 2011 naar € 340 mln. in 2016). Tegelijkertijd is er de komende tijd een bedrag oplopend naar € 115 mln. per jaar in 2017 aan TKI-middelen beschikbaar. Door in te spelen op de thema's van de publiek-privaat opgestelde innovatiecontracten, wordt de (rijks-)financiering meer gericht op onderzoeksprogramma's in plaats van op instituten en worden de TO2- instituten in staat gesteld een belangrijk deel van de dalende Rijksbijdrage terug te verdienen.

In de visie op het toegepast onderzoek⁴ heb ik aangekondigd dat met de TO2-instituten een nadere harmonisatie van voorwaarden en werkwijzen wordt uitgewerkt. In dat licht is de wenselijkheid verkend om de TO2-instituten onder eenzelfde wettelijk kader te brengen. In mijn brieven van 6 maart⁵ en 2 juli⁶ jl. staat aangegeven op welke onderdelen ik mogelijkheden voor harmonisatie van de TO2-instituten zie en op welke wijze ik het gezamenlijk juridisch kader wil uitwerken. Op deze manier

⁴ Kamerstuk 32 637, nr. 68

⁵ Kamerstuk 32 637, nr. 123

⁶ Kamerstuk 32 637, nr. 146

werk ik aan een meer effectieve en efficiënte aansturing en werkwijze van deze instituten. Het gezamenlijke kader biedt helderheid over de positie van de TO2- instituten binnen het Nederlandse kennis- en innovatiesysteem.

De Minister van Economische Zaken,
H.G.J. Kamp